

UNIVERZA V LJUBLJANI
FIOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA ETNOLOGIJO
IN KULTURNO ANTROPOLOGIJO

Ilirskobistriški bazen v času socializma in postsocializma

Podiplomski študiji Etnologije in kulturne antropologije

Predmet: Etnološke regionalne raziskave Slovenije

Mentor: Doc. dr. Mateja Habinc

Avtor: Žiga Gorišek

Ljubljana, 21.05.2013

Kazalo

1. Uvod.....	1
2. Krajši opis dela.....	2
3. S časovnim strojem na prehodu skozi polpretekli čas	2
4. Bazen skozi oči sogovornikov.....	8
4.1. Janko Muha - 1931	9
4.2. Vojko Čeligoj – 1938	11
4.3. Janez Ličan - 1944.....	12
4.4. Helena Lenarčič – 1964.....	14
4.5. Leon Rolih - 1968.....	15
5. Bazen kot kulturna dediščina?	18
6. Zaključek	20
7. Literatura	21
8. Priloženo slikovno gradivo.....	25

Seznam slik:

Slika 1: Še neurejen športni park Nade Žagar na začetku 20. st. Arhiv: Janez Ličan.....	25
Slika 2: Otvoritev bazena 25. oz 26. juniji 1952, na fotografiji je Budo Ratković. Arhiv: Janez Ličan.....	25
Slika 3: Republiško prvenstvo v plavanju, 12.7.1956. Arhiv: Janez Ličan	26
Slika 4: Vedno atraktivni stolp. Foto: Primorske novice	26
Slika 5: Bazen pred prvo obnovo. Arhiv: Janez Ličan.....	27
Slika 6: Pred slačilnicami. Arhiv: Janez Ličan	27
Slika 7: Prvih nekaj let stolp še ni imel zaščitne ograje. Foto: Primorske novice	28
Slika 8: Pogled na ilirskobistriški plavalni bazen, kjer je bilo tekmovanje v vodnem modelarstvu. Član L.T. iz Ilirske Bistrice, Lenarčič Saško, je na republiškem tekmovanju osvojil prvo mesto v kategoriji motornih čolnov (modelov). Leto 1962. Foto: Snežnik.....	28
Slika 9: Čas prve obnove med letoma 1962 in 1963. Arhiv: Janez Ličan	29
Slika 10: Obnovljen bazen okrog leta 1967. Arhiv: Janez Ličan.....	29
Slika 11: Bazen na razglednici iz sedemdesetih let. Foto: Občina Ilirska Bistrica	30
Slika 12: Helena Lenarčič je nastopala za slovensko in državno (jugoslovansko) reprezentanco. Foto: Osebni arhiv.....	30
Slika 13: Bazen na začetku osemdesetih, ko je v poletnem času še neuradno deloval. Arhiv: Janez Ličan.....	31
Slika 14: Mini rampa znotraj bazena. Foto: MKNŽ	31
Slika 15: Začetek rušenja. Foto: Žiga Gorišek	32
Slika 16: Zasipanje, ki je trajalo skoraj mesec dni. Foto: Žiga Gorišek	32
Slika 17: Pravijo, da ni potrebe po bazenu. Foto: Alma Š. Gorišek.....	33
Slika 18: Dokončno zasuti bazen. Foto: Žiga Gorišek.....	33
Slika 19: Ena izmed možnih variant ureditve vodnega parka. Arhiv: u.d.i.a.	34
Slika 20: Pogled na vodni park s strani. Arhiv: u.d.i.a.	34
Slika 21: Simbolična risba. Arhiv: u.d.i.a.	35

1. Uvod

Pričujoče seminarsko delo govori o stavbni dediščini, ki je bila zgrajena v času bivše Jugoslavije in je kot takšna predstavljala obdobje prosperitete, ki se je kot višek manifestirala v izgradnji ilirskobistriškega bazena. Slednji je bil lansko poletje, po točno šestdesetih letih »bivanja«, zasut z zemljo. Začetek tega »gradbenega podviga« je med domačini sprožil številne občutke in polemike, ki so bili prisotni tekom nekajmesečnega dela. Tudi sam sem bil eden tistih, ki so stali na robu bazena in se z mešanimi občutki spraševal, če je to za javno dobro res najboljša rešitev? Danes bazena ni več, ostal pa je spomin in velika zelenica s petmetrskim stolpom, ki skromno spominja na prejšnje čase. Prav ta minljivost in splet različnih dogodkov v mojem življenju, so me pripeljali do tega, da danes pišem o bazenu kot o dediščini socializma, ki je bila pokopana globoko pod zemljo; »stran od oči in s tem daleč od srca«, ko se je bil izrazil eden izmed sogovornikov. Med prebiranjem literature sem opazil, da je urednik najnovejše monografije o Ilirski Bistrici, (ne)hote pozabil med številnimi dosežki v knjigi omeniti tudi prvi olimpijski bazen na Primorskem. Tega pomembnega mesta na piedestalu lokalne zgodovine si očitno ni zaslužil zaradi sramotnega¹ stanja (Šajn 2013: 23), ki ga je po svoje povzročilo prav dolgoletno zanemarjanje lokalne oblasti. Ne glede na stanje pa je bil bazen, vse od svojega začetka pa do danes, del širšega javnega prostora, ki združuje številne oblike druženja, ustvarjanja ter delovanja. V seminarski nalogi skušam pokazati obdobji socializma in postsocializma skozi prizmo bazena, ki je kljub svoji današnji zakopani podobi še vedno živi med nami.

¹ Glej tudi: <http://www.zurnal24.si/sramot-v-mestu-je-vec-clanek-102107> (17.11.2010).

2. Krajši opis dela

Velika prednost, ki sem jo imel pri izdelavi pričujoče naloge, je ta, da tudi sam izhajam iz Ilirske Bistrice, ki je predmet moje raziskave, in jo zato poznam ter preučujem že vse svoje življenje. Kot domačinu mi tako ni bil problem najti dovolj sogovornikov, ki so radi govorili o bazenu in preteklih časih. Problem, ki nastane pri takšnih »domačih« terenih je, da si v ta prostor socializiran in da se je pri takšnem raziskovanju zato zelo težko znebiti t.i. »kulturnih očal«, ki jih z leti pridobiš živeč v neki skupnosti. V nalogi sem zato skušal biti čim bolj objektivni, kritično sem sprejemal vsa različna mnenja, interese in poglede, ki sem jih v tekstu nato smiselno prepletal ter obogatil s številnim slikovnim gradivom, ki sem ga dobil od sogovornikov oz. sem ga našel v domoznanskem arhivu knjižnice Makse Samsa. Za namen raziskave je bila uporabljena kvalitativna metoda, ki vključuje opazovanje z udeležbo, nestrukturirane intervjuje, iskanje in analiziranje različnih časopisnih člankov ter deskriptivno študijo domače in nekatere tuje literature. Kvaliteto te seminarske naloge predstavlja na enem mestu zbrano gradivo, ki zaobjema skoraj vse dostopne vire v Ilirski Bistrici. Bralec mora vedeti, da o bazenu ni bilo veliko napisanega in da bi bilo v bodoče to še potrebno narediti. Zaradi stiske s časom nisem obiskal arhivov v Kopru ter na Reki, kjer bi se verjetno našlo še kaj koristnih informacij. V celoti je bilo posnetih 5 daljših intervjujev, ki sem jih transkribiral in delno uporabljal v besedilu te naloge. Kot sem že omenil, sem na terenu uporabljal nestrukturirani tip intervjujev, in tako skozi pogovor poizkušal izvedeti čim več o ilirskobistriškem bazenu in njegovi umeščenosti v širši in ožji družbeno – socialni prostor.

3. S časovnim strojem na prehodu skozi polpretekli čas

»Težko bi našli v zgodovini dobo, ki bi bila tako razgibana in živa, kakor je današnja. Ta ugotovitev velja za vse dežele sveta, še prav posebno pa za našo domovino, ki je v letih po osvoboditvi preživela in še preživlja globoke družbene spremembe. Te se odražajo v silnem gospodarskem vzponu ter v živi dejavnosti na vseh ostalih področjih družbenega življenja, v kulturi in prosveti, šolstvu, zdravstvu, socialni politiki, komunalni izgradnji itd. Vsak dan prinaša s seboj nove probleme, vsako posvetovanje, vsak plenum, vsaka konferenca odpira nove perspektive in nakazuje nove načrte. Če hočemo te načrte uresničiti, je potrebno aktivno sodelovanje slehernega državljana. Takšna je naša splošna politika, takšna so načela nove

družbe, ki jo – kljub vsem oviram – s prepričanostjo in zavestno gradimo. Dosledno izvedena resnična demokracija, prežeta s socialističnim humanizmom in s skrbjo za vsakega delovnega človeka, je svetel vzor vsakega naprednega človeštva in taki demokraciji polagamo v naši domovini trdne temelje«. Takšen je bil prvi odstavek prve številke glasila Snežnik, ki je začel izhajati leta 1962. To je bil čas, v katerem je živela moja babica, in leto, v katerem se je rodil moj oče. Odstavek se mi je zdel pomemben, saj tako slikovito zaobjema nekatere izmed idealov takratne socialistične družbe, v kateri se je izoblikoval srednji razred. Še na začetku petdesetih let je bil v Jugoslaviji življenjski standard nižji kot v drugih vzhodnoevropskih državah. Predvojna povprečna potrošnja na prebivalca je bila dosežena šele leta 1954, to je šele dve leti po izgradnji bazena. V desetletju med 1953 in 1964 je bila ekonomska rast z 12,4% med najvišjimi na svetu (Luthar 2004: 109). Ta ekonomski čudež je bil rezultat številnih sprememb, kot so industrializacija, urbanizacija, modernizacija itn. Za tako hiter razvoj so bili pomembni številni dejavniki, ki jih danes vidimo kot nizko začetno stopnjo razvoja, dobilo se je ogromne kredite tako z vzhoda kot iz zahoda, ki so bili rezultat bistre diplomatske politike. Posledično se je zaradi tega veliko investiralo v industrijo in poceni delovno silo. Takšna povečana produktivnost je prispevala k izboljšanju blaginje in obenem s tem pomagala k konstrukciji srednjega razreda (Luthar 2004: 109).

V takšnem kontekstu moramo razumeti tudi povojno stanje Ilirske Bistrice, ki je z uveljavitvijo Londonskega sporazuma 15. septembra 1947, skupaj z večjim delom Slovenske Primorske in Istre pripadla Jugoslaviji in s tem matični Sloveniji (Poklar 2011: 23). V povezavi s tem moramo razumeti tudi ilirskobistriško identificiranje s Primorci, katerih poimenovanje se je močno spremenilo po prvi svetovni vojni. Pred vojno so bili ti kraji del Kranjske, ki je bila znotraj Avstrijskega Primorja² razdeljena na ožje upravno politične pokrajine. Prebivalci takratnega Avstrijskega Primorja so bili tako razpotegnjeni vse od skrajne južne točke istrskega polotoka pa do doline Trente na severu in so bili razdeljeni na Goričane, Tržačane in Istrane. Naši kraji so bili del istrske politične krajine, ki je bila del Kranjske. Zanimivo, da se danes Brkinci ne identificirajo z Istrani, s katerimi so si delili deželno pripadnost skoraj sedemdeset let. Po drugi strani pa je italijanska okupacija slovenskih ozemlji po letu 1918 povzročila novo realnost, ki je Slovence za rapalsko mejo povezala tesneje kot kdaj koli prej. Imeni kot sta Primorska in Slovensko Primorje sta se uveljavili za označevanje vseh slovenskih krajev pod Italijo, tudi tistih, ki prej niso bili del

² Pokrajinsko ime Primorje se prvič pojavi šele v nemškem in italijanskem nazivu oblastva Komerčna intendenza za Avstrijsko Primorje, ki je bilo ustanovljeno v Trstu leta 1731.

Avstrijskega Primorja. V tem smislu je Primorska takrat postala moralna in simbolna skupnost, katere ime je prevladalo nad prejšnjimi deželnimi. Kljub administrativnim cepitvam novonastale Primorske po drugi svetovni vojni, se je ta geografski pojem uveljavil med prebivalci tega območja. Na račun Notranjske se je »geografska« Primorska razširila vse do nekdanje rapalske meje. Znotraj tega območja so se tako znašli Idrija, Postojna, Vipava in Ilirska Bistrica, medtem ko je to na zahodni meji z Italijo spremenilo (Golec 2012: 24-29).

Ilirskobistriški bazen moramo zato razumeti v kontekstu obeh prejšnjih odstavkov, ki opisujejo ekonomsko družbeni razvoj Primorske regije. Danes zasuti ilirskobistriški bazen je kot stavbni spomenik simboliziral socialistične »zlate čase« nekdanje Ilirske Bistrice. V tem obdobju je mesto doživelo pospešen razvoj in rast, predvsem v drugi polovici dvajsetega stoletja. S takratno decentralizirano politiko je Ilirska Bistrica postala gospodarsko in kulturno središče, ki je s športnim parkom Nade Žagar³ in z olimpijskim bazenom, postala urbano središče bližnje in daljne okolice. Med te družbene prostore lahko prištejemo tudi po vojni obnovljeni Sokolski dom in Kulturni dom na Vidmu, ki ga je tako kot bazen zgradila in upravljala takratna Jugoslovanska ljudska armada (nadalje JLA). Družbene in kulturne spremembe so bile posledica ekonomskega razvoja, ki je omogočal industrializacijo in s tem tudi urbanizacijo. Slednja je v mnogo primerih pomenila eksodus ruralnega prebivalstva iz vasi v mesta, kot se je to na primer zgodilo v Brkinih in po drugih vaseh (glej Malečkar 2005). Te družbene spremembe so povzročile tudi nove oblike skupnostnega življenja, ki je bilo najbolj izrazito prav v mestih. Ta sociabilnost je povzročila nastanek novih oblik individualnosti, samorazumevanja in samokultivacije. Gre za čas, v katerem so se izoblikovale razredne strukture, ki so bile utemeljene na strukturi družbenih možnosti (Luthar 2004: 110). Ena izmed takšnih zgodnjih iniciativ je bila tudi reorganizacija telesnovzgojnih aktivnosti, ki se je zgodila leta 1950, ko je Telesnovzgojno društvo Partizan Slovenije (nadalje TVD Partizan) pod svoje okrilje vzel vse ilirskobistriške telesnovzgojne aktivnosti in hkrati tudi nadaljeval dotedanjo sokolsko tradicijo. Po zgledu vseh večjih krajev v Sloveniji se je tudi v Ilirski Bistrici ustanovilo telovadno društvo TVD Partizan Ilirska Bistrica, ki je bilo aktivno dobrih 15 let. Iz zapisnikov sej tedanjega upravnega odbora je razvidno njihovo plodno delo in številčnost članov, ki jih je bilo v društvu kar 370. Znotraj društva so delovale številne sekcije: gimnastika, odbojka, košarka, rokomet, nogomet, strelstvo, balinanje, konjenišтво, kolesarstvo, nogomet, šah in plavanje. (Grlj 2011: 14; Čeligoj 2005). Veliko skrb so posvečali vzgoji strokovnih kadrov, ki so jih šolali na različnih tečajih širom bivše

³ Nada Žagar 13.9.1924 – 11.12.1944 (partizansko ime Breza), aktivistka SKOJ-a in OF ter borka v NOB.

Jugoslavije. Veliko pozornosti se je posvečalo tudi skrbi za športna igrišča, nabavi telovadnih orodij in rekvizitov. Vse sekcije so svoje dejavnosti predstavljale na vsakoletnih manifestacijah, ob prvomajskih praznikih, ko so potekale številne občinske prireditve, med njimi tudi Titova štafeta. Leta 1959 so tako Bistričani sodelovali tudi na zveznem zletu Partizana v Beogradu, kjer so potekali množični telovadni nastopi, tekmovanja v atletiki in drugih športnih disciplinah. TVD Partizan je s svojim pomembnim delom širil telesno vzgojo po vseh vaseh. Tam kjer so bile kakšne osnovne šole, so se začele ustanavljati različne športne sekcije, v katere so se lahko vključevali tako mladi kot stari. Z razvojem sekcij in različnih društev so se začela organizirati različna tekmovanja (odbojka, strelstvo, nogomet itd.), ki so pomembno vplivala na razvoj in kvaliteto športa v Ilirski Bistrici (Grlj 2011: 15). TVD Partizan je veliko svoje pozornosti posvetil splošni telesni vzgoji mladih, ki so svoje telovadne veščine prikazovali na različnih tekmovanjih in nastopih. Ena izmed takšnih disciplin je bilo tudi plavanje, ki ga je omogočila izgradnja ilirskobistriškega bazena. Slednji je nastal ob izdatni pomoči pripadnikov vojaškega garnizona iz Ilirske Bistrice in širše družbene skupnosti (Grlj 2011: 58). Organizacija Partizana je v tistem času zelo dobro sodelovala z vojaško garnizijo, s katero so organizirali številna tekmovanja v različnih disciplinah. Zato niti ne preseneča dejstvo, da so nekateri odlični športniki – vojaki in oficirji, tudi krepili članske ekipe TVD Partizana (Grlj 2011: 16). Vojaška garnitura je kot »darilo« občanom zgradila bazen olimpijskih dimenziji 50 x 25m, ki je imel kar deset plavalnih stez in dvoetažni petmetrski stolp. Bazena, ki je bil prvi na Primorskem, je bil kot plod tako imenovane »delovne zmage« slavnostno odprt 24. oz. 25. junija leta 1952 (glej slikovno gradivo št. 2). Na otvoritvi je prisostvovala množica mladih in starih domačinov, predstavniki oblasti in tedanje garnizije JLA. Ta svečani dogodek pa so počastili tudi člani hrvaškega plavalnega in vaterpolo kluba Primorje z Reke (Šajn 2004: 5). Delo okrog gradnje bazena in športnih igrišč ob njem je bilo poverjeno gradbenemu inženirju majorju Jadranu Miculinu, ki je nosil glavno breme izgradnje bazena. Telovadno društvo Partizan je takoj začelo koristiti novo pridobitev in kmalu po otvoritvi so se organizirali že številni tečaji za plavalce začetnike in plavalni treningi za tekmovalce. Dokaj hitro so bistriški plavalci začeli pridobivati številne rezultate znotraj tekmovanj na Primorskem. Med najuspešnejšimi plavalci in plavalkami so bili: Edo Čotar, Zorko Antonič, brata Lucijan in Milo Koren, Rajko Grlj, Anton Štemberger, Vladimir Čeligoj, Vojka Čotar in Nevenka Crnica. Med boljšimi skakalci v vodo pa so bili: Stanko Koren, Janko Muha (še do nedavnega sodeloval na različnih tekmovanjih po Sloveniji), Saša Batista, Anton Kobal in Vinko Poljšak. Med prvimi plavalnimi trenerji je bil

domačin Janez Jamšek, ki je v letih 1954 in 1955 treniral bistriške plavalce (Grlj 2011: 58). V tistem času se je skupaj s plavalno zvezo Slovenije, 12. julija 1956, organiziralo odmevno republiško prvenstvo v plavanju, ki se ga je udeležilo 150 tekmovalcev iz vse Slovenije (glej slikovno gradivo št. 3). Tekmovanja so se udeležili tudi domačini. V sklopu prvenstva je bila takrat organizirana tudi ekshibicijska tekma v vaterpolu (Grlj 2011: 16). Po približno desetih letih obratovanja je bil bazen potreben celovite obnove in to je bil tudi čas, ko se je zaradi cenejše sanacije bazen obnovil tako, da so ga na novo obložili z armiranim betonom z notranje strani in s tem zmanjšali njegovo olimpijsko dolžino (glej slikovno gradivo št. 5). V tistem času so bile odstranjene tudi stare kabine, opeke za nove pa naj bi domačini kar dvakrat »raznesli«. Kindler je ta odnos do bazena leta 1963 opisal: »Dokler bo pri nas tako slabo razvit estetski čut in bodo vladali tako malomarni odnosi do skupne lastnine, dokler se ne otresemo vandalizma in ga ne zatremo tudi pri našem naraščanju, bo naš kraj kaj malo zanimiv in privlačen za turizem in tujca« (1967: 15). Voda je bila v bazenu poleti in pozimi, s tem, da je bilo pozimi notri tudi nekaj skal⁴. V času obnove, ki je trajala več let, je bazen postal »občinska sramota«, dokler ga ni obnovilo Hortikulturno društvo, katerega starosta je bil že prej omenjeni Viljem Kindler (Snežniški razgledi 1967: 11). Po takratni obnovi je bazen obratoval vse do začetka sedemdesetih let, ko naj bi zaradi neustrežanja sanitarnim zahtevam (zgraditi bi bilo potrebno čistilno napravo) bil dokončno zaprt. Po uradnem zaprtju je bazen začel počasi propadati in izgubljati na svoji veljavi. Kljub prizadevanju športnih delavcev ni bilo nikogar, ki bi prevzel skrb za njegovo obratovanje. Ne glede na to so nekateri starši svoje otroke usmerjali tudi v plavanje in so jih zato vozili na Reko ter drugam po vsej Sloveniji. Ena takšnih je bila Helena Lenarčič (glej slikovno gradivo št. 12), ki je dosegala izredne rezultate in bila tudi del slovenske reprezentance, ki je nastopala za Jugoslavijo. Najprej je tekmovala za PVK Primorje Rijeka, zatem pa še za PK Ljubljana. Bila je večkratna prvakinja Hrvaške v pionirski, mladinski in članski kategoriji. Nastopala je za slovensko in državno (jugoslovansko) reprezentanco. Njene discipline so bile delfin, prosto, hrbtno in mešano. Bila je dobitnica preko 30 medalj in odličji (Grlj 2011: 58).

Iz časopisnih člankov sem izbrskal, da je po uradnem zaprtju bazena skrb zanj prevzelo Hortikulturno društvo Vrtnica, ki ob vseh svojih dejavnostih ni imelo sredstev za bazen. Kasneje je zanj skrbela Temeljno telesnokulturna skupnost, ki je vseeno še vsako poletje bazen napolnila s čisto vodo. Eden izmed poizkusov obnovitve bazena se je zgodil tudi leta 1977, ko so bazen za krajši čas dobili v upravljanje člani kluba MKNŽ. Krivično bi bilo, če ne

⁴ Verjetno zaradi ledu, ki bi sicer lahko poškodoval bazen.

bi na tem mestu omenil tudi tabornike in člane kluba študentov, ki so pomagali pri obnavljanju in čiščenju bazena. Sredstva za skromno obnovo bazena je prispevalo društvo MKNŽ, ki je od Temeljno telesnokulturne skupnosti za svojo dejavnost dobilo 5000 din, le-ta pa je polovico tega denarja namenil obnovi bazena. Materialno pomoč je dalo tudi podjetje Lesonit, ki je prispevalo barvo za pleskanje bazena (Malečkar 1977: 10; Poklar 2011: 37). Iz omenjene delovne akcije so bili še do nedavnega vidni napisi imen takratnih članov MKNŽ (eden takšnih je bil grafit IVO na dnu bazena). Bazen se je takrat ponovno napolnilo z vodo in kot sem od sogovornikov izvedel, naj bi bazen deloval še vsako poletje vse do prve polovice osemdesetih let. Kasneje se bazen ni več nikoli napolnilo do vrha, pa čeprav so bili še v devetdesetih nekateri poizkusi pri katerih sem celo prisostvoval.

V grobem lahko delovanje ilirskobistriškega bazena razdelimo na štiri obdobja, in sicer na prvo obdobje med otvoritvijo leta 1952 in prenovo okrog leta 1962. Potem se začne obdobje prenove, ki traja približno dve leti, ko se začne drugo obdobje, ki traja vse do uradnega zaprtja. Tretje obdobje zaznamuje počasno propadanje bazena. Kljub temu so pobudo za delovanje bazena prevzeli člani društva MKNŽ in druge lokalne iniciative, ki so ob podpori komunale bazen očistili in vsako poletje napolnili s čisto vodo vse do leta okrog 1984. Zadnje, četrto obdobje, je čas, ko je bazen ostal prazen, a vseeno poln najrazličnejših dejavnosti. Že leta 1986 se tam zgodi prvi koncert pod skakalnico na dnu bazena, ki so ga organizirali študenti skupaj s člani društva MKNŽ. Naslednji podoben dogodek z imenom Festival bazen se zgodi 7.9.1990, ki pa se zaradi dežja v zadnjem trenutku preseli v prostore kluba MKNŽ. Na festivalu so igrali Samiam (US), Ultraman (US), ANARCrust (NL), Xsandra (SL), Vi3p (SL) (Poklar 2011:71). Kasneje se v bazenu zgodita še dva koncerta, in sicer koncert v organizaciji Zelenih (Miledojka Youneed in Spuns) in koncert kluba študentov. Oba izmed koncertov sta se ob pomoči članov društva MKNŽ zgodila v prvi polovici devetdesetih let. Bazen pa ni bil samo prizorišče glasbenih dejavnosti, saj so tam potekale tudi razne športne aktivnosti. Omeniti moramo igranje odbojke na travniku ob bazenu, igranje »škreb⁵« in badmintona v bazenu. Velike betonske površine v bazenu so služile tudi za razne likovne in grafitarske delavnice. Ob dnevu zemlje se 22.4.1996 zgodi razstava na prostem⁶, ki jo je organiziralo Društvo likovnih ustvarjalcev Ilirska Bistrica. Bazen je bil na sploh kraj, kjer se je desetletja zbirala in srečevala mladina. Spominjam se, da smo kot taborniki tam večkrat imeli sestanke in treninge v hitrostnem postavljanju šotora iz šotork. Kasneje smo kot

⁵ Balinčki

⁶Glej video: <http://www.youtube.com/watch?v=5mipd5cUqkY> (26.5.2013)

najstniki tam imeli tudi piknike. Eden takšnih, ki je v zadnjem obdobju preživel veliko časa v bazenu je tudi Andrej Primc, ki je na začetku septembra leta 2010 otvoril skate rampo, ki jo je naredil in skoraj v celoti financiral sam (glej slikovno gradivo št. 14). Na njegovo idejo je nastalo tudi Društvo FSNŽ (Free style Nade Žagar), ki si prizadeva za to, da se v MKNŽ-ju ne bi uveljavljala samo glasba, ampak tudi šport (Kaluža 2010: 29). Bazen je klub vsem naporom mladine počasi in vztrajno vedno bolj propadal. Tako kot povsod so se tudi tukaj našli posamezniki, ki so delali škodo in vanj metali smeti. Te pa niso bile takšen problem kot je bila to voda, ki zaradi zamašenih odtokov ni več odtekala iz bazena. Tudi to se je večkrat, ob pomoči gasilcev, izpraznilo iz bazena. To je ponavadi potekalo ob dnevu zemlje 22. aprila – Dan zemlje oz. zadnje čase ob vse slovenskih akcijah Očistimo Slovenijo. Vsi ti napori, pa niso mogli preprečiti mnenja, da so začeli domačini bazen dojemati kot nevaren in sramoten objekt, ki ne daleč stran od občine, kazi mesto in Kindlerjev park v bližini (Krebelj 2004; Rupnik 2010). Bazen je bil tako po večkratnih poizkusih dokončno zasut lansko poletje leta 2012 (glej slikovno gradivo št. 15-18).

4. Bazen skozi oči sogovornikov

V tem poglavju bom s prepletanjem teoretskega in praktičnega dela skušal predstaviti izkušnje, ki so jih imeli izbrani posamezniki z ilirskobistriškim bazenom. V ta namen sem posnel in transkribiral pet krajših nestrukturiranih intervjujev, ki sem jih v tem poglavju smiselno prepletel in delno podkrepil s prebrano literaturo. Med nastajanjem pričujoče naloge sem si sprva želel to poglavje združiti s prejšnjim, ki je nastalo na podlagi prebranih člankov in arhivskega gradiva. Tega nisem naredil, saj sem hotel ohraniti oz. ločiti spomine posameznikov od tistih, ki so že del zgodovinskega spomina. To pa ne pomeni, da individualen spomin ni pod vplivom kolektivnega, ki ustvarja prostor realnosti (glej Halbwachs 2001). Nostalgčni spomini, ki izbruhnejo iz postsocialističnega sveta s strani skupnosti, so ravno za člane le-te resnični, za nas antropologe pa vir emocionalnega kapitala. Poudarek je tako na emocionalnem diskurzu, ki vpliva na izjave. Skupni spomini predstavljajo kognitivne mape, ki skupini pomagajo pri vsakdanjih odločitvah (Heady 2006: 35-50). Tudi osebni spomini imajo v osnovi socialne nastavke, a so vseeno to spomini posameznika, ki šele s posredovanjem članom skupnosti, postanejo kolektivni. Življenje posameznika v določeni skupnosti je prepleteno s spomini, ki so skupni članom te skupnosti.

S takšnimi kolektivnimi spomini si vsaka skupnost pomaga ustvarjati lastno podobo socialnega sveta, v katerem živi (Brumen 2000: 25-28).

4.1. Janko Muha - 1931

V Ilirski Bistrici, ko še ni bilo bazena ni znal nobeden plavati. Takrat smo zato vsi hodili plavat h Korenu in do Babjega jezu, kjer so se kopale ponavadi ženske. Tam je bila ena takšna plaža in plitva voda, saj takrat ni znal še nobeden plavati. Na primer moj oče je bil vodja gasilcev in ko se je utopil kakšen vojak so ga, ker ni znal nobeden plavati, morali povleči ven s posebnimi železnimi palicami. To je bilo v obdobju med obema svetovnima vojnama. Tudi v času druge svetovne vojne smo se hodili normalno kopati do reke Reke in do Babjega jezu. Takrat se je tudi vojska hodila tja kopati. Ker nismo znali plavati, smo hodili na tistega dela reke, kjer ni bilo tako globoko. Plavati smo se naučili tako, da smo si navezali dvolitrske »chiantarce«⁷, ki smo si jih navezali preko prsi in se tako naučili plavati na »poska«. Takšen način plavanja se je prenašal med nami otroci, ki drugače niti nismo znali plavati. V času Italije so nas sicer peljali na kolonijo v Moščeniško drago, vendar smo se tam bolj igrali. Na kolonijo smo šli z vlakom do Reke, od tam pa z ladjo do Moščeniške drage, ki se je takrat imenovala Val Santamarina. Tam so nas dvanajst oz. enajst let stare dali v šolo, vendar smo se bolj sončili na plaži, kot pa kopali. Zares sem se naučili plavati šele z izgradnjo bazena. Ko sem bil še majhen se spominjam, da se je kar naenkrat začelo govoriti, da bo vojska začela graditi bazen. Kasneje, ko je bil bazen že zgrajen, so se začeli na bazenu tudi plavalni tečaji, trenirali smo skoke iz petmetrskega stolpa in tako naprej. Na bazenu so bile tudi proge, ki so bile narejene iz lesa⁸. Na samem začetku za bazen še ni bilo vstopnine. Takrat so na bazen hodili Olga, Fičo, njegov brat in drugi. V tistih prvih letih voda v bazenu ni bila niti klorirana. Kasneje pa se je tam pri balincu naredil poseben vhod s takšnimi vrati kot v trgovinah in bazenček s klorirano vodo preko katerega si prišel do bazena. Zraven bazena so bile postavljene tudi slačilnice, ki so bile v črki L. V tistem času sem bil že na DIF-u in sem kot »banino«⁹ tam delal kakšne tri leta. Vsak teden smo morali pošiljati vzorce vode na kontrolo v Ljubljano. In ker v tistem času še ni bilo asfalta na cesti za bazenom, je bilo povsod veliko prahu. Na bazenu smo vsi delali z entuziazmom, sploh na začetku, ko še ni bilo

⁷ Vino Chianti, ki je bilo ustekleničeno v dvolitrskih steklenicah ovitih z naravnimi materiali.

⁸ Plovci, ki označujejo posamezno proggo.

⁹ Reševalec iz vode.

toliko ljudi. Za delo na bazenu nisem bil plačan. Prva leta je bilo na bazenu bolj malo ljudi, saj jih takrat veliko še ni znalo plavati. Kasneje pa jih je z leti začelo prihajati vedno več. Z odrasčanjem so se začeli tudi skoki. Prva deska je bila Elanova in postavljena na treh metrih, stolp pa je bil na petih metrih. Kasneje ko se je ta deska zlomila, pa smo tja dali kar navadno leseno desko. Vzporedno s civili je v tistem času bazen uporabljala tudi vojska, ki je občasno, kdaj tudi z opremo, morala plavati v bazenu. Te vaje so imeli v dopoldanskem času. V tistem času, bi rekel ti v socializmu, se je veliko otrok navadilo plavati. To je bila kot nekakšna predhodnica šoli v naravi, ker v tistih časih, še ni bilo takšne poletne šole kot je danes. Takrat so v Bistrici delovale tudi Tovarna organskih kislin, pa Lesonit, Plama in še prej Topol. No in vsi ti ljudje so prihajali iz vasi v Ilirsko Bistrico, kjer so delali. Na začetku niti niso toliko hodili na bazen, je bil pa to kasneje osnova za to, da so se ljudje naučili plavati. Z razvojem Moščenjske drage, Rabca in Krka pa so ljudje počasi začeli hoditi tudi na morje, še posebej takrat, ko so postali avti bolj dostopni. Za bazen je bil v tistem času odgovoren Gustinčič, ki je bil referent za šport. Voda v Ilirski Bistrici je zelo hladna in ima tam okrog 9°C. No in ko smo takšno vodo spustili v bazen je potrebovala cel teden, da je prišla na 16°C. V bazenu ni bilo urejenega nobenega ogrevanja in dejansko je bila voda spuščena direktno iz cevi in tako je prišla maksimalno do 22°C. Vodo v bazenu smo menjali vsak mesec. Ampak vsak teden smo pa morali pošiljati vzorce v Ljubljano, kjer so jo kontrolirali. V bazenu smo imeli vaterpolo, pa imeli smo lesene proge in tako. Tam so bili tudi Čotarjevi, pa Korenovi, ki so bili skoraj ves čas tam in pa Baletnik, ki je obvladal akrobatiko in je delal dobre salte. Naredil je dvojni salto s stolpa, jaz sem pa naredil enojno in dejansko je bazen dal tiste začetke. Pomisli to, da ljudje prej niso znali niti plavat, in da so nekateri čez leta že delali salte. To je bil res velik napredek. Pomisli niti bistriški gasilci niso znali plavati, mogoče edino Frane, brat od mojega očeta, da je znal malo plavati. Takrat je zelo malo ljudi znalo plavati. Danes se recimo ljudje niti ne zavedajo kaj smo izgubili. Saj vem da ni denarja, vendar bi danes s sodobno tehnologijo takšen bazen lažje segreli. Največja napaka je, da smo mi ta bazen toliko let zapuščali. Res je tudi, da se je bazen gradilo takrat, ko niti ni bilo toliko gradbenega materiala. To je bilo samo malo betona in nekaj kamenja. To pa je bil tudi razlog, da je začel tako hitro propadati. Bazn je bil na začetku olimpskih mer, potem so ga pa začeli popravljati. Nam je takrat šef Primorja rekel, da kaj nam bo takšen bazen z olimpijskimi merami. Ampak 50 metrov mora biti če hočeš imeti resno tekmo. Kljub temu so bazen takrat skrajšali za pol metra. Dokler je tudi vojska hodila na bazen je še nekaj bilo, potem pa ko je to pustila, je bazen vzela bistriška športna zveza, ki jo je takrat vodil Gustinčič. Najlepše obdobje bazena je

bilo od odprtja pa do prve obnove. Takrat smo imeli tudi prve tekme v plavanju. V tistem času niti v Kopru še niso imeli takšnega bazena in je bil naš bazen v Ilirski Bistrici prvi olimpijski bazen na Primorskem. Danes ne vem kako bo, saj veliko staršev nima denarja, da bi vozili svoje otroke na morje.

4.2. Vojko Čeligoj – 1938

Tista leta, ko se je začelo zidati bazen sem bil večino časa v šoli v Ljubljani, tako da nimam dobrih spominov glede gradnje. Hodili smo mimo, tam je bila velika luknja in vem, da smo si vsi obetali ne vem kaj. Tako smo se v Ljubljani hvalili, da bomo imeli olimpijski bazen. To je bilo tako spodbudno. Otvoritve se nekako ne spominjam, vem pa, da so bile dve otvoritvi. Najprej je vojska predala bazen civilom, ker to je gradila vojska, potem pa je civilna oblast bazen leta 1955 otvorila za javnost. Potem se spominjam še takšnih podrobnosti, kot je bila neka nesreča z ozvočenjem in elektriko, ki je nekoga stresla. Sicer pa sem bil tam celo leto »banino« in sem karte prodajal, pa bazen čistil ter vodo menjaval. To sem počel kakšno leto, dokler nisem izgubil kart, ki sem jih imel spravljene v enih ozkih hlačah. Tako sem vse kar naj bi s tistimi kartami zaslužil, moral pustiti tam in to tudi za tiste karte, ki jih še nisem prodal. No in potem sem čez kakšen teden dobil »mulce« pri Guranjmi kraji¹⁰ kako so se s temi kartami igrali trgovino. Spominjam se tudi, da je imela osnovna šola različna tekmovanja z modelčki (glej slikovno gradivo št. 8). Ne morem se spomniti, če so takrat bili modelčki že radijsko vodeni ali ne. V glavnem motorčki so bili in to je funkcioniralo. Z bazenom v povezavi imam še eden spomin, ki se veže na planinski izlet na Vršac. Takrat smo se z vlakom peljali nazaj, bilo nas je kakšnih deset, vlak pa je bil izredno glasen in je strašno ropotal. To je bilo iz Vršca do Pančeva. No in mi se sprehajamo po vlaku gor in dol, ko se tam pojavi en stric, že v letih, okrogel, pa reče: »da niste vi iz Ilirske Bistrice«? In smo se vsi začudili, »seveda smo, pa kako znate«? »Pa čujem vas jer ste tako glasni«, je rekel. No in je povedal, da je on vodil tisto skupino vojakov, ki so kopali bazen. Takrat je povedal tudi to, da so vojaki kopali v največji vročini in da jih je zaradi tega veliko izgubilo zavest. »Reci ti meni kako sada izgleda ovaj bazen«? No in kaj misliš, da sem mu takrat povedal? V tistem času, to je bilo enkrat v osemdesetih letih, je bazen že propadal.

¹⁰ Star del Ilirske Bistrice, ki se mu pravi tudi Sibirija.

V času delovanja bazena so bili tam organizirani razni tečaji in tekme. Spominjam se, da se je veliko govorilo o tem kako bi segrevali vodo v bazenu, ki je bila zelo mrzla. To sem videl na lastne oči, če je bila voda čista je bila mrzla, če pa je bila umazana pa je bila topla. To je bilo tako. No in ena od idej je bila, da bi toplo vodo za bazen lahko pošiljali tudi iz Toka. Ampak takratna oblast ni bila pretirano zainteresirana, češ, da ni bazen njihov. No in tako so se vsi obnašali. V tistem času so v Postojni, Ajdovščini in tudi drugje zidali nove bazene, nam pa je ta pred nosom propadal. Mislim, da ni bilo pravega odnosa do tega bazena zaradi tega, ker nam je bil »šenkan«¹¹. Sicer pa se je vojski govorilo, da smo jim hvaležni za takšen bazen. Mi smo razumeli socializem kot nekaj samoumevnega, to nam je bilo dano. Nismo razmišljali o sistemu kjer bi lahko bilo kaj narobe, mi smo živeli skromno kot se je dalo in se veselili vsega kar nam je življenje ponujalo. Vojska se je v tistem času zelo trudila, da bi sodelovala z lokalnim prebivalstvom. Narodna armija je spodbujala sodelovanje s civili, no nekaj od tega je bilo seveda tudi politično napihnjenega. Ampak ti povem, da so se zelo trudili. Spominjam se neke delovne akcije, ko se je sadilo drevje na Hribu svobode in smo bili dogovorjeni, da pridejo taborniki, planinci in da pride tudi vojska. Vojska je vedno zahtevala, da pridejo tudi civili zraven. No in na dogovorjeni dan in uro, sva bila od vseh civilov tam samo midva z Pekovim Jankom in pa ena četa vojakov s katerimi smo kopali te luknje.

4.3. Janez Ličan - 1944

Bazen je zgradila vojska, moraš vedeti, da je bilo takrat v Ilirski Bistrici približno 3000 vojakov in da po vojni ni bilo avtomobilov, malo vlakov in priti do Opatije je bil velik problem. Ko so zgradili bazen sem bil star 9 let. Bazen mislim, da so potem začeli graditi leta 1952 in to je vojska vse kompletno naredila. Vse je bilo skopano na roke. Jaz sem se na primer naučil plavati v bazenu. Zanimivo je bilo to, da je bila najnižja globina vode 1,2 metra, najgloblja pa 3, 55 metra. Okrog in okrog bazena je bil 20 centimetrov širok zidec, pol metra pod vrhom pa je bil pa odtočni kanal. Kot »mulci«¹² smo se držali za ta rob ter se po tistem zidcu sprehajali od nizke vode proti globoki. Jaz ter pokojni Brze smo enkrat nekje na sredini zgrešila ta zidec ter padla notri. Na srečo naju je takrat videli pokojni Eljo, ki me je za lase potegnil ven, za Brzeta pa ne vem kdo ga je potegnil ven. Spominjam se, da se je na otvoritvi bazena zgodila nesreča, ko je od Dragice Jaksetič očeta stresla elektrika od ozvočenja. Vem,

¹¹ Podarjeno.

¹² Otroci.

da je bil takrat zelo opečen in da je imel zaradi tega brazgotino do smrti. V bazen so se hodili kopati tudi ljudje iz Opatije in Reke. Moraš vedeti, da je bil to eden prvih olimpijskih bazenov v Sloveniji¹³. Slabost bazena je bila, da je bila voda na začetku zelo mrzla, saj ima voda na izviru reke Bistrice 9°C. Tudi večeri so poleti v Bistrici zelo hladni in ko se je voda le segrela, pa je postala »žabovca«¹⁴. Spominjam se, da so pri čiščenju bazena pomagali tudi gasilci, ki so spirali umazanijo. Ko se je bazen posušil, se je v posode za zalivanje rož dalo modro galico s katero se je napojilo vse zidove. Ko se je ta posušila, se je bazen spet napolnilo z vodo, ki je bila zelo bistra in modre barve. Prej za delovanje bazenov ni bilo tako strogih predpisov. Kot primer ti lahko povem, da smo leta sedemdeset pri gasilcih dobili kombi s katerim smo vozili kruh, meso in če je kdo umrl, tudi mrtve. Črnega avta takrat še ni bilo in da narediš to danes, te zaprejo. To so bili drugi časi. V bazen so hodili redki Bistričani, ki ti jih lahko na prste naštejem: je bil Janko Pekov, Drago Pekov, Katarina Belušič, mislim, ki je edina preplavala 50 metrov pod vodo. Potem so bili tam tudi Lili Kranjčeva, Lado Milostnikov. Zanimivo, da je bil tam tudi stari Fičo, ki je bil letnik tam okrog 1900 in Marijo Godnov, Joško Vrbičev, pa potem Cveto Kunov, Anica Abrož in drugi. Sicer pa nekateri niso hodili v bazen zaradi tega, ker so tja hodili tudi vodniki¹⁵. Takrat je bila velika borba, tako kot med Bistričani in Trnovci¹⁶, tako tudi med Bistričani in vojaki. No in ti vodniki so bili dobro situirani. To se je dogajalo okrog leta 1960. Kasneje po letu 1965, pa je vedno več ljudi imelo avtomobile. Takrat smo se Bistričani preselili v Moščeniško drago, saj veš da se tisti plaži reče Bistriška. Ilirska Bistrica je v tistih časih pomenila veliko več kot danes. Danes je Bistrica vas, takrat pa je bila zelo napredna. Že pred več kot sto leti, če na primer vzameš, smo imeli gasilsko društvo ustanovljeno leta 1886, čitalnico leta 1863 – šesta v Sloveniji, Sokolski dom itn. Že takoj po drugi svetovni vojni je bil moj oče režiser. So igrali igro Divji lovec ter hodili igrati v Opatijo, pa na Pivko in skoraj po celi Sloveniji.

Ko je bazen začel puščati, so ga začeli obnavljati in potem ni imel več teh mer in tako. No v tistih prvih letih so celo razmišljali, da bi iz Srubarjeve tovarne¹⁷ pripeljali toplo vodo, ki so jo imeli zaradi furnirnice. Na začetku so govorili, da je bil ta bazen ena takšna zamisli na »horuk« in da bi bilo veliko bolje, če bi ga postavili nekje blizu tovarne Lesonit. Tudi danes nekateri pravijo, da zakaj se je šlo bazen podreti, ampak danes so tako strogi predpisi, da

¹³ Gre za napako sogovornika, saj je bil to prvi bazen na Primorskem. Prvi olimpijski bazen v Sloveniji in takratni Jugoslaviji, pa je bil zgrajen že leta 1929 na kopališču Ilirija v Ljubljani.

¹⁴ Mlakuža.

¹⁵ Babica se je spomnila, da so se tam z vojaki spoznala nekatera dekleta.

¹⁶ Ilirska Bistrica je nastala z združitvijo naselja Trnovo in Bistrica.

¹⁷ Pred tem je bila tam manjša strojarna, ki je delovala zraven tovarne Pekatete.

moraš vodo neprestano čistiti, imeti moraš reševalca iz vode, gretje in potem je bila slabost tudi to, da je bila za bazenom zelo prometna cesta, ki ni bila asfaltirana in je prah počasi padal v bazen. Tudi sam sem v krajevni skupnosti in mislim, da je boljše, da se je bazen zasulo. Prvič je bilo nevarno, da kdo pade notri. Tam se zbirajo tudi razni »mamilarji«¹⁸, notri je bilo nagnusno, voda ni odtekala, ker je bil odtok zamašen. Druge rešitve sploh ni bilo. Jaz mislim, da nikakor ni rentabilno, da bi se ta bazen nazaj usposobilo. Bistrica je premajhna, da bi imela bazen, so tudi po večjih krajih pa ne gre. Nekaj je tisto kar si človek želi in tisto kar lahko ustvari. Moraš vedeti, da je Bistrica s tem ko je zgubila Lesonit, Tok in druga podjetja, izgubila 2000 delovnih mest in da danes v Bistrici razen gostilen ni nič. Danes, tudi če bi nam kakšen bogat stric obnovil bazen in zgradil vse tiste objekte, ki spadajo zraven, bazena ne bi mogli vzdrževati.

4.4. Helena Lenarčič – 1964

Ko sem začela trenirati plavanje tukaj ni bilo skoraj več nič. Bil je še bazen in bila je tudi voda. Kot otroci smo se tam kopali in tako. Ne dolgo časa nazaj mi je ena od mojih vrstnic povedala, da se je v bazenu naučila plavati. Tam smo se večinoma kopali med počitnicami. Ko sem prišla trenirat na Reko, so nas vsi spraševali kaj je z našim bazenom in to se je dogajalo leta. Ker Rečani so včasih hodili v Ilirsko Bistrico na tekme, tu je bil 50 metrski olimpijski bazen in bil je boljši kot tisti na Reki. Na začetku je to moral biti odličen bazen. Imel je prave mere in ne vem katerega leta se je zgodilo, da so ga pri obnovi skrajšali. S tem so uničili te olimpijske tekme, vendar so se kljub temu še vedno tam dogajale tekme. Rečani niso nikoli razumeli, da mi nimamo več bazena. Še danes se mi kdaj zgodi, da me vprašajo kaj se dogaja z našim bazenom. Boljše, da niti ne povem, da ga ni več. Takrat smo bili mi Bistričani še veliko pred Reko, pa čeprav so bili oni tako močni. V mojem otroštvu v bazenu ni bilo mogoče trenirati, sem poizkusila, vendar je bila voda preveč mrzla. Bil pa je super za kopanje in skakanje, smo se vedno tam igrali. No na treninge sem se pa vozila vsak dan na Reko, kdaj tudi dvakrat na dan. V bazenu sem se kopala tam okrog leta 1974, mogoče tudi že kakšno leto prej, ko je še normalno deloval. Spominjam se, da ko so ga napolnili s svežo vodo, ki je bila tako mrzla, da nisi mogel plavati v njej. Tako, da smo v bazen bolj skakali, ko pa se je voda dovolj segrela, pa je bila že umazana, ampak smo šli vseeno v bazen. Takrat se

¹⁸ Uživalec drog.

je na bazenu med počitnicami veliko dogajalo. Tam smo se igrali, spominjam se igre na »kantwn«¹⁹, pa lovljenja in tako naprej. Dejansko bazen niti ni bil tako primeren za plavanje, so bili redki, ki so to počeli.

4.5. Leon Rolih - 1968

Lansko leto, ko so zasipali bazen z zemljo sem razmišljal, do kdaj smo se kopali v bazenu. Nisem prepričan, če je bilo to takrat, ko je bil vhod še uradno tukaj pri balincu oz. če je bilo to potem, ko je uradno že nehal delovati in smo se mi »mulci«, ker je bila voda, še vedno tam kopali. Takrat so o bazenu krožile tudi različne govorice, kot ta, da se tam umivajo delavci s Primorja. Mi smo se tam vseeno kopali dokler se nam je zdela voda v redu in to je bilo sigurno še globoko v osemdesetih letih. Je pa res, da se v zadnjih letih našega kopanja za bazen sploh ni več skrbelo in je bilo v vodi zato veliko zeli in alg. Ampak mi kot pravi »mulci«, pa tudi malo starejši, se nismo preveč obremenjevali in smo se še vedno tam kopali, igrali »kantwn«, skakali v bazen, hrabri s stolpa itn. To je bilo še v prvi polovici osemdesetih let, ko sem hodil še v osnovno šolo. Ko sem bil v srednji šoli, pa mislim, da ni več delal, saj je bil v leta 1986 tam že prvi koncert. To se je dogajalo okrog 25. maja. To je bilo takrat, ko se ga že kakšno leto ali dve ni več napolnilo. Takrat še ni bil zamašen in je voda lahko odtekala. Ta umazanija, ki je bila pred zasipanjem v bazenu, je bila zaradi tega, ker odtoki niso več delovali in tudi bazena se zato ni dalo normalno čistiti. Saj veš, da smo s klubom večkrat poizkušali očistiti bazen, pa nam ni uspelo. Takrat je bil bazen suh, nekaj smeti so ljudje še vedno notri metali, vendar je bila vsako leto potekala akcija, ko se je bazen očistilo. Takrat je ta koncert organiziral klub študentov, vendar smo tudi mi pomagali pri organizaciji. Oder je bil postavljen pod skakalnico v najglobljem delu bazena. Na travniku med bazenom in baliniščem smo taborniki postavili štabne šotore za bende, pa kuhalo se je brodet za bende in potem so bili koncerti. Čez dan se je tudi nekaj risalo in izvajale so se razno razne delavnice. Mislim, da je takrat igralo kakšnih deset različnih glasbenih skupin. Lani ko se je zasipalo ta bazen mi ni bilo vseeno in že sploh ta ideja me še vedno boli pri srcu. Tudi sam se zadosti jasno povedal, da sem proti zasutju bazena. Prvič, da se je pojavila takšna ideja za zasutje bazena, je bila enkrat na začetku devetdesetih, ko so na temu prostoru hoteli narediti tenis

¹⁹ Igra na izpadanje, pri kateri mora skupina na robu bazena oponašati trik enega izmed soigralcev, ki s skokom v vodo pokaže svoj trik. Če skok v vodo ni podoben prvemu, potem ta igralec izpade iz igre. Sicer pa beseda kantwn pomeni vogal, ki je v temu primeru na robu bazena, kjer se navadno igra omenjeno igro.

igrišča. Takrat je bil bazen v še kar dobrem stanju, saj so še povsod stali robniki, pa tiste plošče in prelive. Tudi stopnice na stolp so takrat še stale. Bilo je mogoče kaj plevela in trave, ki je na nekaterih mestih v bazenu rasla, sicer pa je bil bazen še kar ohranjen. Že takrat smo bili s klubom proti zasutju bazena, saj se je v tem konkretnem primeru šlo za tenis, ki se ga je že igralo na igriščih pred novo šolo. Od prvega koncerta naprej je to postal prostor, kjer smo se nekateri zbirali in igrali. Nekdo je celo prinesel »kalčo«²⁰, ki smo ga igrali v bazenu. Tam smo preživeli celo srednjo šolo in smo si zato spomladi in poleti očistili bazen ter se notri igrali »škrebe«, badminton. S taborniki smo spletili mrežo za odbojko, saj ni bilo denarja za novo in smo jo postavili tam kjer je sedaj rampa, malo bolj desno in smo jo igrali vsako popoldne in večer. Zraven je kdo risal, kasneje je padel tudi kakšen »roštilček« in tako. Prve grafite je delala naša klapa, ki so jo drugi poimenovali za Zeroide, kar niti ni toliko važno. Tudi prej se je v bazenu že risalo. Tako smo enkrat risali naše portrete na tistem delu, ki je bil kasneje že pod vodo. Risalo se je že tudi takrat na prvem festival, ki sem ga prej omenil in potem tudi 7. septembra leta 1990. Takrat smo bili aktivni v klubu že kakšni dve leti in smo organizirali malo večji festival v bazenu. Ta namen smo imeli že od leta 1986, ko se je zgodil tisti prvi koncert. Takrat smo se imeli tako dobro, da smo hoteli to ponoviti. Prvi koncert v bazenu je bil tudi za Bistrico en takšen šok, saj dosti domačinov do takrat še ni videlo kakšnega z »irokezo«. No in potem smo devetdesetega spet prav načrtno naredili tudi oder pod skakalnico. S tem se je ustvaril amfiteater tako kot je treba. Ob tej priložnosti se je pripravilo barve in risalo grafite. Seveda smo ga pred samo prireditvijo počistili in vse pripravili za koncert. Najhujše pa je bilo, da je že na tonskih vajah začel padati dež, in mi še danes ni jasno kako smo s takšno hitrostjo znosili vse stvari iz bazena v klub. Še bolj me pa čudi, kako se nas je vseh 350 spravilo v klub, ki je bil manjši kot je sedaj. Eni so naše delo v bazenu odobraval, spet drugi so nas kritizirali, so takšni in takšni, so »zeliščarji«, pa glej kaj delajo, bodo vse uničili in tako je bilo s stvarmi, ki so se dogajale okrog bazena in s tem kar smo delali v klubu MKNŽ. To je vse povezano, saj je samo 50 metrov stran in je del istega teritorija, kjer smo se ves čas zadrževali. Bazen, park, klub, vse je to del istega prostora, kjer še vedno preživimo večino svojega prostega časa. Koncertov v bazenu kasneje nismo več toliko organizirali, saj smo bili takrat zaradi dežja zelo razočarani in se nam kasneje ni dalo več tvegati. Bazen pa je bil še vedno eno izmed takšnih zbirališč in prostor različnih neformalnih dogodkov, delavnic itn. Kasneje je nastal problem, ker voda ni več odtekala iz bazena, pa tudi dogodki izven kluba so se preselili na druge lokacije. Ne vem točno kako je

²⁰ Namizni nogomet.

bilo, vendar to tako pride. Bazen se je počasi polnil s smetmi, večkrat smo ga skušali očistiti, vendar ga zaradi vode nismo mogli nikoli očistiti do konca. Vodo v bazenu smo nekajkrat sprazniti tudi s pomočjo gasilcev, vendar se je ta vedno napolnila nazaj. V vodi je bilo veliko smeti, alg in različne svinjarije, ki jo je bilo vedno težje očistiti. V tem času je na suhem in ravnem delu bazena Andrejc naredil skate rampo in takrat smo si tudi najbolj želeli sprazniti ter očistiti bazen. Že od prvega koncerta dalje so bile pri nas ideje, da bi ta prostor moral ostati javen. Ideje smo imeli, da bi se tam naredila skate rampa, kamp, prireditveni prostor in različna otroška igrala. Na žalost takrat ni bilo nekega posluha in volje, da bi se to uredilo. Za nas v klubu so bile to prevelike stvari, pa tudi v družbi se je začelo na splošno drugače gledati na odgovornost. Podobno kot za rampo, kdo bo kriv, če si kdo tam kaj naredi in tako naprej. Ta rampa je dala novo življenje bazenu in zato mi je še toliko bolj težko padlo, da so ga hoteli zasuti. Še vedno sem mnjenja, da če je bil problem v zamašenih odtokov, da bi se to dalo rešiti tudi drugače. Če ne drugega, bi vsaj ta ravni del lahko pustili takšen kot je in bi zasuli samo tisti del, kjer ni odtekala voda. Tako bi se lahko povečalo prostor za rolanje in tako. Idej je bilo veliko, vem, da so tudi nekatera društva izven tega parka imele podobne želje. No malo prej sem izvedel, da mislijo tam narediti »fontane« (glej slikovno gradivo št. 19-21) in upam, da to ne bo ravno tako kot zveni. S tem zasipanjem so grozili kar nekaj časa no in na koncu so ga lani dokončno pokopali. Meni je bilo to zelo težko gledati, ampak potem ko je zemlja zakrila bazen in je bil bazen »daleko od oči i tako daleko od srca«. Hvala bogu so nam pustili vsaj tisti stolp in tudi rampo so dali ven in upam, da jo bodo tam tudi ohranili. Si pa želim, da bi vsaj na tem ravnem travniku naredili nekaj in upam, da kaj bolj pametnega od fontan, ki bi jih ljudje hodili gledat. Ko smo bili še mlajši smo vedno poslušali zgodbe, kako je bil bazen nekoč olimpijski in kako kasneje ni bil več. Še danes sem prepričan, da je bilo mogoče to skrajšanje bazena narejeno namerno, saj se je na takšen način država znebila dodatnega bremena, ki so ga olimpijski bazeni zahtevali. Ko pa bazen ni bil več olimpijski, se ga je prepustilo času in ko se enkrat začne proces razpadanja je težko karkoli vrniti v prvotno stanje. Sploh pa v takšnih časih. Nekaj časa so bile ideje, da bi naredili manjši bazen, ki bi ga financirali privatniki. No in kot smo videli je prišlo do zasipanja. Sicer pa je bazen zelo pomemben za vsak kraj, ki nima kopalne vode. Danes veliko mladih bazena ni doživelo niti se niso tukaj družili niti niso tukaj nič počeli. Verjetno so takšni v bazenu res videli samo še jamo za odpadke, ker na koncu se je o njem govorilo samo še o tem, da je pod skakalnico ogromno smeti in kako je to nevarno in ne vem kaj. Vse ostalo, ki se je tudi v tem času počelo v bazenu, zraven bazena, čistilne akcije in tako, pa ni imelo nekega odziva. To so vse počeli

prostovoljci, ki so lahko naredili toliko kot se je pač dalo. Na koncu je prišlo že do tega, da nisi mogel nobenega vprašati kje je načrt, kam gredo otoki itn. Ker jasno je bilo, da če rešiš odtoke, rešiš glavni problem bazena in tega se ni dalo narediti. Zavedati se je treba, da so bili takšni in drugačni dogodki vse do zasutja bazena. Stalno se je kaj dogajalo, na rampo so prihajali tudi ljudje iz drugih krajev, ne samo iz Ilirske Bistrice in oni so ta prostor bolj cenili kot pa mi. To, da smo imeli eno večjih ramp v Sloveniji v bazenu in da je bila narejena izključno samo s prostovoljnim delom, brez financ, brez tega in onega. Še danes, ko je bazen zasut in je rampa zunaj, je to edina stvar, ki daje temu prostoru nek pomen. Vidi se, da smo v Ilirski Bistrici, vsaj po mojem gledanju, udarniki, ki z malo finančne pomoči in s prostovoljnim delom naredimo marsikaj. Zanimivo je, da se je prostovoljstvo ohranilo tam, kjer se je ukvarjalo s tem, kaj hočemo in kako bomo to naredili in ne s tem, kdo nam bo to naredil. To je podobno temu kot takrat ko smo bili mulci in smo temu rekli socializem. Tudi sedaj je nekje lahko tako, problem je, da so nekatere stvari, ki so se začele v Jugoslaviji, pod nekim drugim režimom, začelo smatrati kot slabe oz. se jih je smatralo kot nepotrebne. Kot, da so to ostanki nekih slabih režimov in to se je počelo neselektivno in tako se je veliko takšnih dejavnosti končalo.

5. Bazen kot kulturna dediščina?

Z industrijsko revolucijo se je v vsakdanjik ljudi vnesla sprememba, ki je kot takšna postala edina stalnica sedanjosti. Slednja je postala sinonim za spremembe, preteklost pa stalnica, ki je ne more spremeniti nihče. Preteklost je zaradi tega postala kot nekakšno zatočišče stabilnosti in varnosti pred nenehnimi spremembami, ki se jim je človek zoperstavil z iznajdbo kulturne dediščine v prvi polovici devetnajstega stoletja (Jezernik 2010: 7). Ljudje vsakega obdobja za seboj pustijo svoje ideje in materialno dediščino, s katerimi ustvarjajo duh časa, ki ga družbena elita sedanjosti ohranja ali pa briše iz kolektivnega socialnega spomina. Kaj družbi v našem primeru pomeni ilirskobistriški bazen, je to spomenik ali pa le zgrešen projekt jugoslovanske vojske? Na to vprašanje so mi v času zasipanja bazena na Zavodu za varstvo kulturne dediščine Slovenije odgovorili:

»ZVKDS OE Nova Gorica je Kindlerjev park vpisala v register kulturne dediščine 2011 kot Ilirska Bistrica – Kindlerjev park EŠD 29524/evidenčna številka dediščine/. V skladu z ZVKD – je to največ kar lahko naredi ZVKDS, s tem pridobi objekt status kulturne

dediščine, ki se varuje v prostorskih aktih občin. Nad vpisom v register občina Ilirska Bistrica ni bila navdušena zato tudi nismo podali predloga za razglasitev. Akt razglasjanja, z Odlokom o razglasitvi, ki je pravni akt, sprejme občina in s tem prevzame odgovornost do varstva kulturne dediščine. Varstvo kulturne dediščine je kot verjetno veste v javno korist. Javna korist varstva dediščine se določa v skladu s kulturnim, vzgojnim, razvojnim, simbolnim in identifikacijskim pomenom dediščine za državo, pokrajine in občine. Kot kaže občina Ilirska Bistrica ne prepozna pomena Kindlerjevega parka enako kot strokovna služba za varstvo kulturne dediščine, kar pa je legitimno. Kot odgovorna konservatorica za vrtnoarhitekturno dediščino sem izdala kulturnovarstveno soglasje za zasutje bazena, ker ga občina ni hotela obnoviti in vzpostaviti mestno kopališče. Župan meni, da mesto Ilirska Bistrica mestnega kopališča ne potrebuje. Predlagana je bila namreč rušitev in odstranitev v celoti. Odločitev za zasutje izhaja iz premisleka, da na ta način vendarle ohranimo možnost za ponovno vzpostavitev, na historični lokaciji, historični obliki in materialu. Živimo v času, ko zavedanje o pomenu kulturne dediščine ni ustrezno, javna služba za varstvo kulturne dediščine težko uresničuje namen zaradi katerega je bila ustanovljena».

(23.7.2012)

V našem primeru me preseneča dejstvo, da ima župan oz. lokalna skupnost večjo besedo kot strokovna služba, ki je ustanovljena prav s tem namenom. Upravljanje z dediščino in s socialnim spominom je kompleksen in vsekakor ne enostranski proces. Dediščino, ki določa našo identiteto smo dobili od naših prednikov in prav zaradi nje delujemo kot homogena skupnost, ki se razlikuje od drugih. Bazen je bil in je v mnogo pogledih spomenik polpreteklega časa, ki se trenutno nahaja v procesu konstruiranja socialnega spomina. Danes je sicer bazen globoko pod zemljo vendar je tu še vedno zunanji stolp, ki ima, glede na to da še stoji, funkcijo javnega spomenika. Slednji ima poleg časovnega in zgodovinskega spomina tudi dimenzijo javne sfere oz. prostora, ki si ga delijo številne skupine in posamezniki, ki so tam preživljali svoj prosti čas. Bazen in podobni spomeniki so del simbolnega, časovnega in zgodovinskega spomina, ki ustvarjajo javni in simbolni prostor. »Pompozne postavitev in zavzete odstranitve so kretnje roke oblasti (katerekoli že), so politični ritual. Spremembe vladajočih ideologij in njihove manifestacije na področju vsakdanjika smo lahko opazovali skozi zadnjih dvajset let, ko sta narod in njegova identiteta prešla iz bivše skupne republike Jugoslavije, preko samostojne Republike Slovenije, do tako željene članice Evropskega Zahoda. Menjali smo bankovce, imena ulic, menjali oblastnike in, kakopak, tudi spomenike« (Arko 2009: 74). Dediščine zato ne moremo enačiti z zgodovino, saj je njena naloga da pokaže oz. odgovarja na vprašanja o tem, kdo smo, kaj je naše sidrišče in od kod prihaja kriza identitete (Ferkov, Hlačer 2010: 193-6). Po Boniface (1996) je vsako mesto skupek dediščine. Vizualna preoblikovanja mest in njegove prenove ne obnavljajo le preteklosti same ampak

tudi ustvarjajo novo podobo, torej nov danes (Marinčič, Verdel 2010: 312). Kot velja za vse simbole, tudi spomeniki s svojimi ideologijami vplivajo na izkustva ljudi in kažejo na odnose med skupinami. Sporočila, ki jih ljudje pripisujemo tem spomenikom, pa dajejo pomen njihovi identiteti, ki služi predvsem zato, da nagovarja ljudi z ulice in jih uči domoljubja (Jezernik 2004: 5).

6. Zaključek

Pričujoča naloga deluje kot nekakšna revizija poslovanja z družbeno lastnino, ki je bila v podobi prvega olimpijskega bazena na Primorskem, zaključena lansko poletje, ko se je bazen z zasutjem zaščitilo pred nadaljnjim propadanjem. V nalogi sem se osredotočil na pomen šestdesetletnega obstoja ilirskobistriškega bazena, ki je kot del kompleksa športnih objektov ter Kindlerjevega parka, služil za rekreacijo, druženje in zabavo mnogim zato željnim posameznicam in posameznikom. S pregledovanjem člankov iz različnih obdobji in arhivskega gradiva ter z delanjem intervjujev, sem hotel na primeru bazena prikazati obdobji socializma in postsocializma, za katera je značilna določena družbena klima, ki upam da je v nalogi dovolj natančno prikazana. Kvaliteto seminarske naloge predstavlja predvsem na enem mestu zbrano težko dostopno gradivo, ki sem ga skušal natančno umestiti v določen čas in prostor. Slednji se lahko oblikuje in nastaja prav preko kolektivnega spomina, ki ustvarja prostor realnosti. Ta je bila, vsaj do nedavnega, manifestirana v tem fizičnem prostoru, ki je omogočalo različne oblike identifikacije in samorealizacije. Z izničenjem tega prostora je prišlo do izgube enega izmed pomembnih spominov, ki se bo v bodoče verjetno evociral v podobi javnega spomenika. To funkcijo ima sedaj petmetrski skakalni stolp, ki bo po vsej verjetnosti postal del kompleksa manjših bazenov in fontan, ki jih namerava zgraditi občina (glej slikovno gradivo št. 19-21). Predračun za ureditev tega vodnega parka znaša 340.000€, ki pa se glede na situacijo v občinskem svetu²¹, ne bo tako hitro realizirala.

²¹ Glej: http://www.youtube.com/watch?v=zhtPDhh5z_Y (27.5.2013).

7. Literatura

Arko, Sara

- 2009 'Kje so spomeniki? Usode ljubljanskih spomenikov iz časa Titove Jugoslavije.' *Kula* 3: 74-80.

Brumen, Borut

- 2000 *Sv. Peter in njegovi časi : socialni spomini, časi in identitete v istrski vas.* Ljubljana : Založba * Cf.

Čeligoj, Vojko

- 2005 'Ob stoletnici obnovitve Ilirskega Sokola 1905 – 2005: Sokol mladi naša nada...' V: *Bistriški zapisi* 6. Tomo Šajn in Greogor Kovačič, ur. Ilirska Bistrica: 55-87.

Ferkov, Katarina, Teja Hlačer

- 2010 'Kulturna dediščina in identiteta.' V: *Kulturna dediščina in identiteta.* Božidar Jezernik, ur. Ljubljana: Zupaničeva zbirka. Str.: 192-206.

Golec, Boris

- 2012 'Nastanek pokrajinskih poimenovanj prebivalcev slovenskega ozemlja: Kako smo postali Gorenjci, Dolenci, Notranjci, Štajerci, Korošci.' V: *Gorenjska: Etnologija in pokrajine na Slovenskem na primeru Gorenjske ali kaj lahko etnologi in kulturni antropologi doprinesemo h kulturni podobi in razumevanju pokrajin na Slovenskem.* Tita Porenta in Mojca Tercelj Otorepec, ur. Ljubljana: Slovensko etnološko društvo. Str. 13 – 42.

Grlj, Dimitrij, ur.

- 2011 *Zgodovinski pregled športa na bistriškem.* Zbirka ilirske teme 8. Ilirska Bistrica: Društvo za krajevno zgodovino in kulturo.

Helbwachs, Maurice

2001 *Kolektivni spomin*. Ljubljana : Studia humanitatis

Heady, Patric, Liesl L. Gambold Miller

2006 'Nostalgia and the Emotional Economy: a Comperative Look at Rural Russia.' V: *Postsocialism: politics and emotions in Central and Eastern Europe*. Maruška Svašek, ur. New York: Berghahn Books. Str. 34-53.

Jezernik, Božidar

2010 'Slovenska kulturna dediščina in politika.' V: *Kulturna dediščina in identitet*. Božidar Jezernik, ur. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, Zbirka: Zupaničeva knjižnica št.1. Str. 7 – 31.

2004 'Moč spomina, premoč pozabe: Zgodovina ljubljanskih 'nacionalnih spomenikov'. *Zgodovina za vse* (1): 5-18

Kaluža, Tjaša

2010 'Večerna debata v znamenju Sokolov.' *Bistriški odmevi: Glasilo občine Ilirska Bistrica* št. 22: 29.

Kindler, Viljem

1963 'Športni kopalni bazen v Ilirski Bistrici čaka še vedno na popravilo.' *Snežnik: Glasilo socialistične zveze delovnega ljudstva občine Ilirska Bistrica* 2 (1): 5.

1967 'Prekratek bazen.' *Snežniški razgledi: Glasilo turističnega društva Ilirska Bistrica* 1 (2,3,4): 11.

1967 'Kdo ima prednost – hotel ali privatne sobe.' *Snežniški razgledi: Glasilo turističnega društva Ilirska Bistrica* 1 (6,7,8): 15.

Luthar, Breda

2004 'Nakupovanje in nadzorovanje: fenomen »Trst«.' *Javnost = The Public letnik* 11: 107-124.

Malečkar, Nela

1977 'Mladina preureja bazen.' *Primorske novice*, 29.7.1977 31(31): 10.

Malečkar, Vilma

2005 *Dalmatinske neveste: Procesi ženske poročne migracije iz zadarskega zaledja v Brkinu v 20. stoletju*. Koper: Univerza na Primorskem, Založba Annales.

Marinčič, Dragica, Verdel, Izza

2010 'Kreativna industrija kot gonilna sila ohranjanja kulturne dediščine: Na primeru urbane prenove mariborskega mestnega jedra.' V: *Kulturna dediščina in identiteta*. Božidar Jezernik, ur. Ljubljana: Zupaničeva zbirka. Str.: 305-316.

Poklar, Tjaša

2011 *Mladinski klub Nade Žagar: V ritmu od leta 1966*. Ilirska Bistrica: Društvo MKNŽ.

Šajn, Tomo

2004 'Bazen, da mu ni bilo para. Primorske novice.' *Primorske novice* št. 31(8): 5.

Uredništvo Snežnika

1962 'Prvi številki na poti.' *Snežnik: Glasilo socialistične zveze delovnega ljudstva občine Ilirska Bistrica* 1 (1): 1.

1962 'Naš šport.' *Snežnik: Glasilo socialistične zveze delovnega ljudstva občine Ilirska Bistrica* 1 (2): 15.

Internetni viri:

Jaksetič, Dragica

2012 'Ilirskobistriški bazen polnijo z zemljo.' *Delo*:
<<http://www.delo.si/novice/slovenija/ilirskobistriski-bazen-polnijo-z-zemljo.html>>, 28.5.2013, (9:22).

Krebelj, Jana

2004 'Bazen v Ilirski Bistrici je namenjen le še samemu sebi.' *Dnevnik*:
<<http://www.dnevnik.si/clanek/87507>>, 28.5.2013, (9:16).

Rolih, Mateja

2012 'Župan občine Ilirska Bistrica Emil Rojc: Bazen.' *Radio Capris*:
<<http://www.radiocapris.si/novice/n/12677>>, 28.5.2013, (9:28).

Rupnik, Veronika

2010 'Sramot v mestu je več.' *Žurnal24*: <<http://www.zurnal24.si/sramot-v-mestu-je-vec-clanek-102107>>, 28.5.2013, (9:24).

Šajn, Tomo

2012 'V Bazenu bo zrasla trava.' *Primorske novice*:
<<http://www.primorske.si/Primorska/Srednja-Primorska/V-bazenu-bo-zrasla-trava.aspx>>, 28.5.2013, (9:18).

8. Priloženo slikovno gradivo

Slika 1: Še neurejen športni park Nade Žagar na začetku 20. st. Arhiv: Janez Ličan

Slika 2: Otvoritev bazena 25. oz 26. juniji 1952, na fotografiji je Budo Ratković. Arhiv: Janez Ličan

Slika 3: Republiško prvenstvo v plavanju, 12.7.1956. Arhiv: Janez Ličan

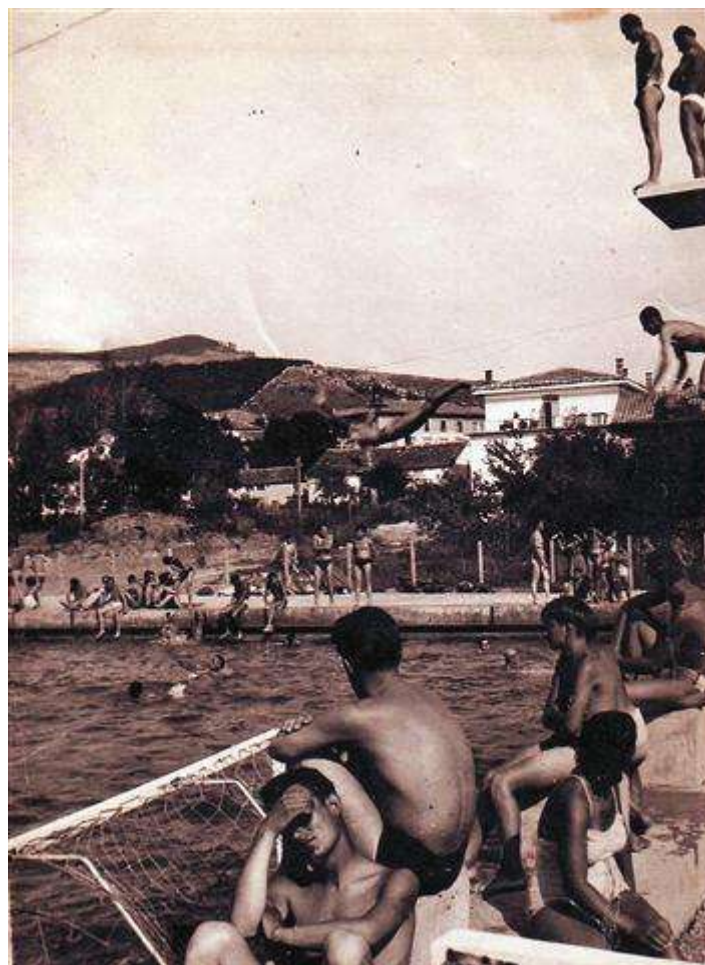
Slika 4: Vedno atraktivni stolp. Foto: Primorske novice

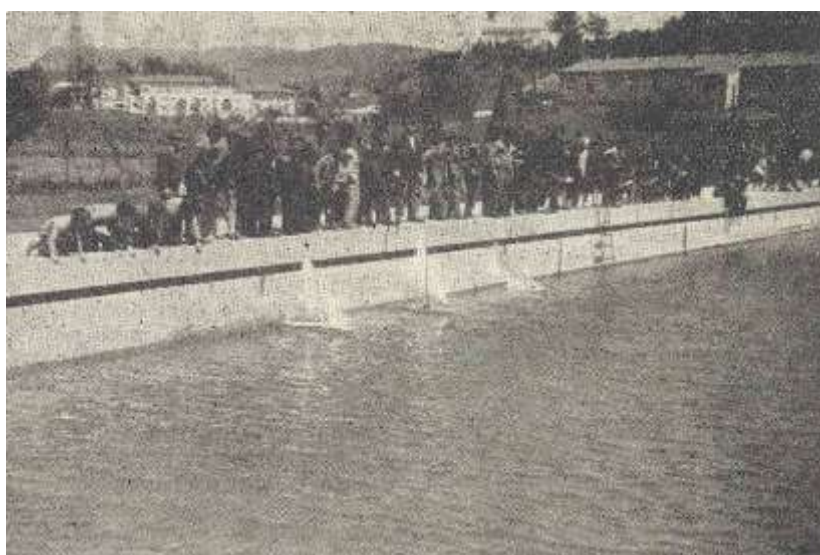
Slika 5: Bazen pred prvo obnovo. Arhiv: Janez Ličan

Slika 6: Pred slačilnicami. Arhiv: Janez Ličan

Slika 7: Prvih nekaj let stolp še ni imel zaščitne ograje. Foto: Primorske novice

Slika 8: Pogled na ilirskobistriški plavalni bazen, kjer je bilo tekmovanje v vodnem modelarstvu. Član L.T. iz Ilirske Bistrice, Lenarčič Saško, je na republiškem tekmovanju osvojil prvo mesto v kategoriji motornih čolnov (modelov). Leto 1962. Foto: Snežnik

Slika 9: Čas prve obnove med letoma 1962 in 1963. Arhiv: Janez Ličan

Slika 10: Obnovljen bazen okrog leta 1967. Arhiv: Janez Ličan

Slika 11: Bazen na razglednici iz sedemdesetih let. Foto: Občina Ilirska Bistrica

Slika 12: Helena Lenarčič je nastopala za slovensko in državno (jugoslovansko) reprezentanco. Foto: Osebni arhiv

Slika 13: Bazen na začetku osemdesetih, ko je v poletnem času še neuradno deloval. Arhiv: Janez Ličan

Slika 14: Mini rampa znotraj bazena. Foto: MKNŽ

Slika 15: Začetek rušenja. Foto: Žiga Gorišek

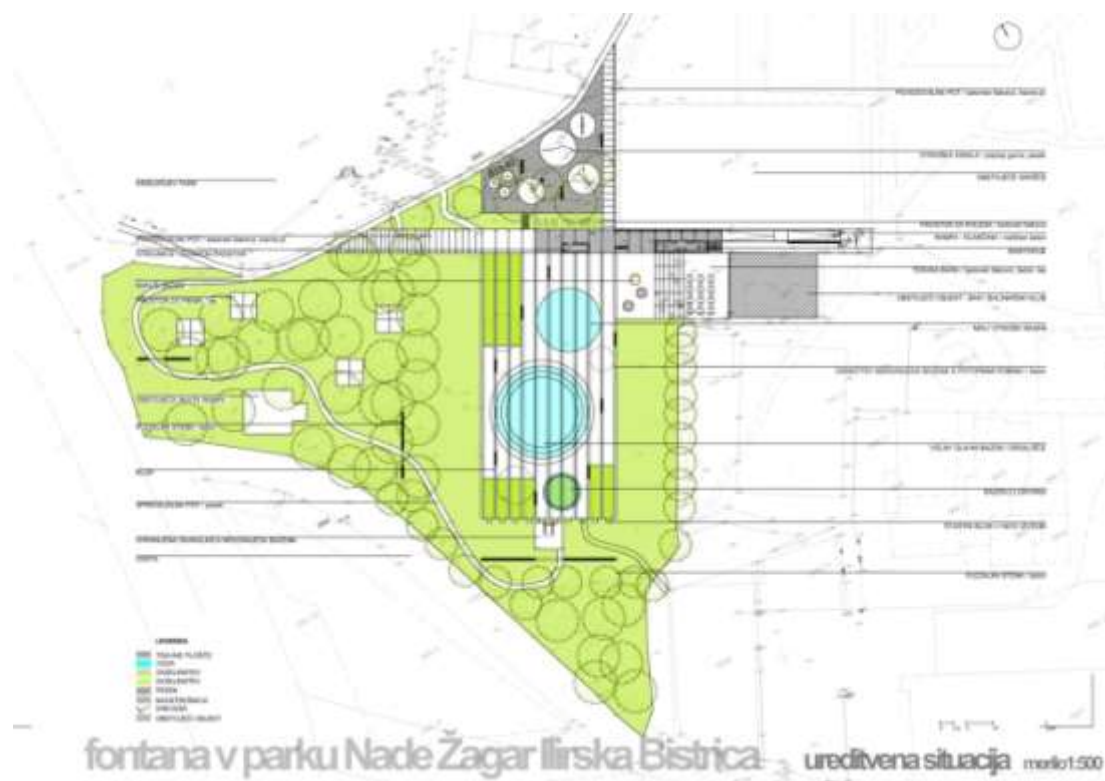
Slika 16: Zasipanje, ki je trajalo skoraj mesec dni. Foto: Žiga Gorišek

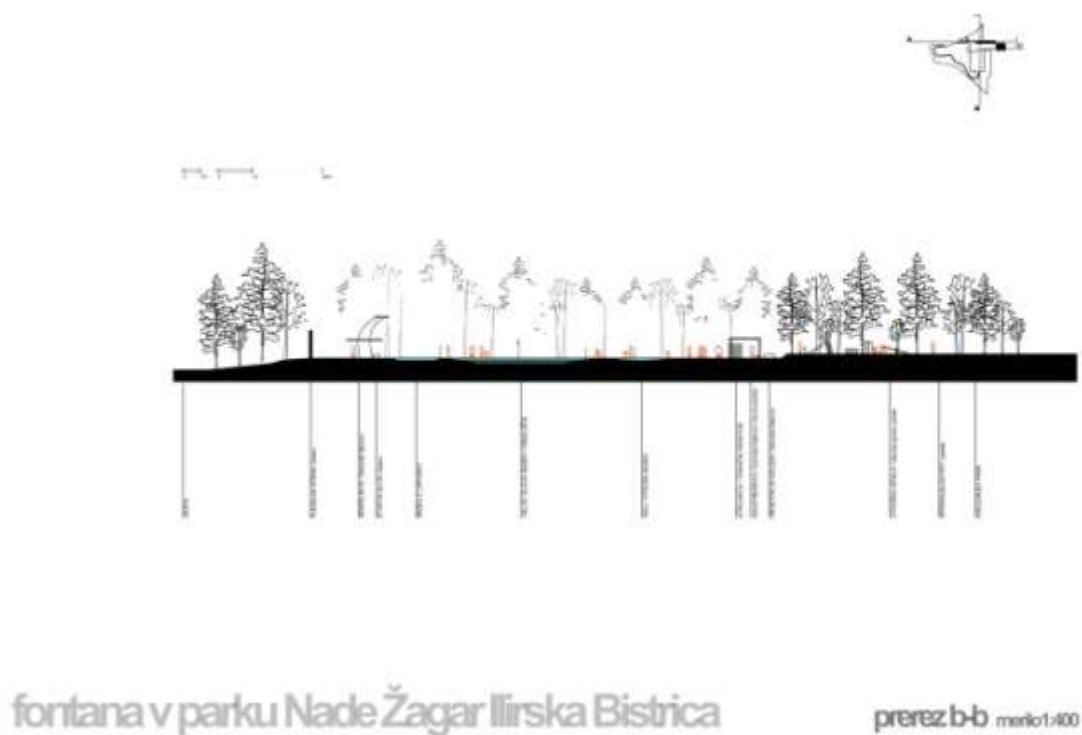
Slika 17: Pravijo, da ni potrebe po bazenu. Foto: Alma Š. Gorišek

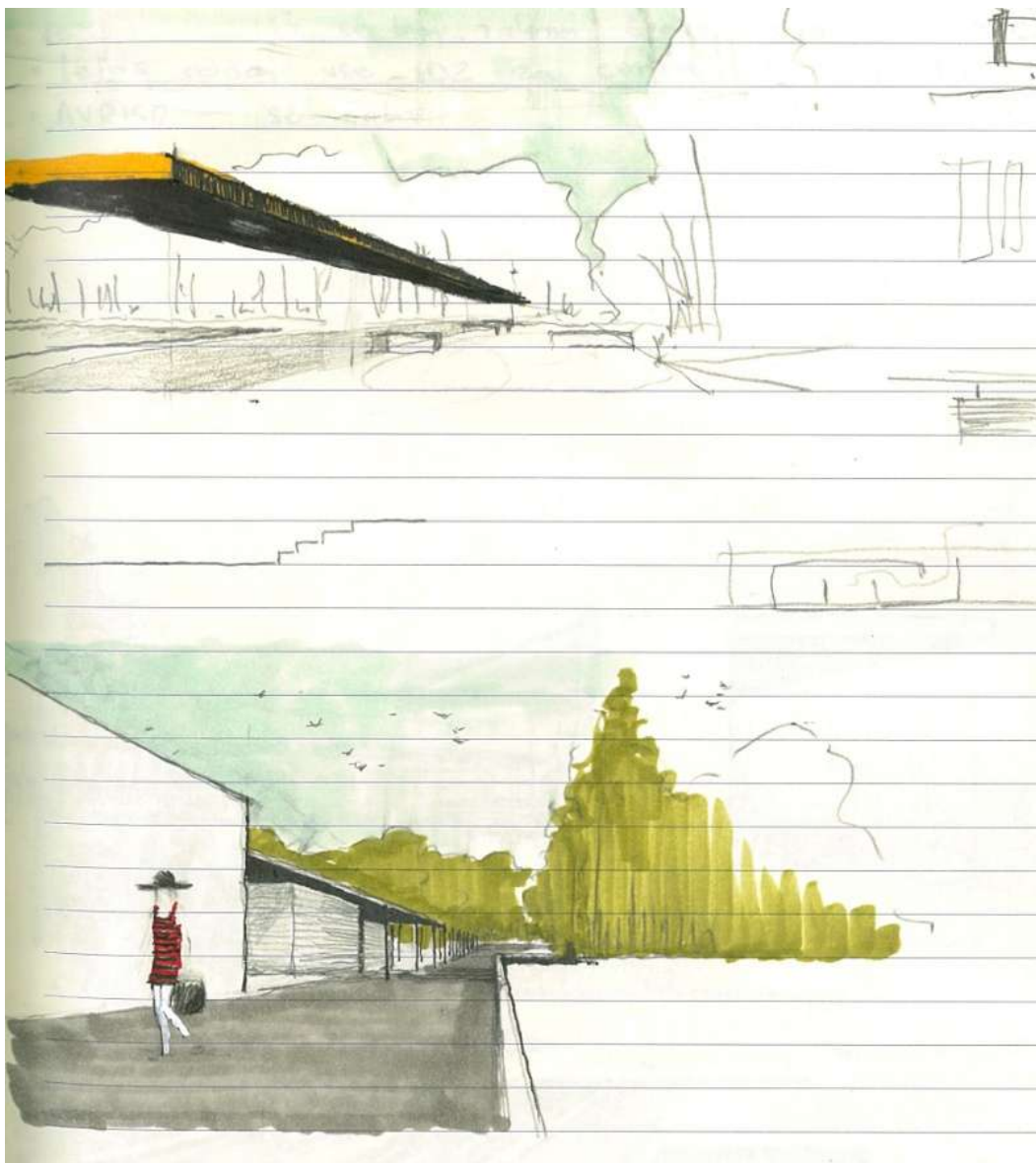
Slika 18: Dokončno zasuti bazen. Foto: Žiga Gorišek

Slika 19: Ena izmed možnih variant uređitve vodnega parka. Arhiv: u.d.i.a.

Slika 20: Pogled na vodni park s strani. Arhiv: u.d.i.a.

Slika 21: Simbolična risba. Arhiv: u.d.i.a.